ئیمان وباوەڕ چییە

ما هو الإيمان

< kurdish -كردي - كوردي >

شێخ عبد الله ئەلمطلق

الشيخ عبد الله المطلق

وەرگێرانی: پشتیوان سابیر عەزیز

ترجمة : بشتيوان صابر عزيز

ئیمان وباوەڕ چیە

ئەبوهریرە (خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ: ڕۆژێك پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم) لەناو خەڵکیدا دەرکەوت، پیاوێك هاتە خزمەتی ووتی: ئەی پێغەمبەری خوا باوەڕ چیە؟ فەرمووی: (باوەڕت هەبێت بەخوا، بەفریشتەکانی، بەکتێبەکانی، بەپێغەمبەرانیی، بە ڕۆژی دوایی. هەروەها باوەڕت هەبێت بە قەدەر خەیر و شەڕی. ئیمام موسلیم ریواتی کردوە.

مانای باوەڕ لە زمانی عەرەبیدا بە واتای بەڕاستزانین دێت، وە ماناکەی لە فەرمودەکەی پێشودا ئەوەیە: دەبێت مرۆڤ بەڕاستێکی تەواو بڕوای وا بێت کە تەنها خوای گەورە شایستەی پەرستنە؛ لەبەر ئەوەی هەموو شتێکی بەدەستە ووەسف کراوە بە هەموو سیفاتێکی تەواو وبە بێ کەم وکورتی.

وە باوەڕمان وایە کەوا فریشتەکان بەندەی ڕێزلێنراوی خوای گەورەن وسەرپێچی فەرمانەکانی خوای گەورە ناکەن، بەڵکو ئەوان فەرمانەکان جێبەجێی دەکەن وهیچ شتێك لە خۆیانەوە ناکەن.

وە فریشتەکان چەند بەشێکن بەنسبەت ئەو کارانەی کە خوای گەورە پێی سپاردوون لەوانە: هەڵگرانی عەرش وئەوانەی لە دەوروبەری عەرشدان وئەوانەی لە حەوت تەبەقەی ئاسماندان کە خەریکی پەرستن وئەوانەی کەتایبەتن بە بەهەشت و ئاگر، وە ئەوانەی کە تایبەتن بە کاروباری سروشتی وئەوانەی کە گیان کێشانی دروستکراوەکانی پێ سپێردراوە لە کاتی مردندا، وە ئەوانەی کە فووکردن بە (صور) ی پێ سپێردراوە، وە ئەوانەی کە تەگبیری کاروبار دەکەن کە کاروباری باران و و ڕووەکی پێ سپێردراوە.

خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ﴾ [النازعات 5].

واتە: وە سوێند بەو فریشتانەی کە تەگبیری کاروبار دەکەن، واتە سوێند بەمانە ئەوەی بەڵێنتان پێدراوە دێتە دی.

وە ئەوانەی کە کاروباری باران وڕووەکی پێ سپێردراوە، وە ئەوانەی کە کۆرپەی ناو ڕەحمی ئافرەتیان پێ سپێردراوە، وە ئەوانەی کە مرۆڤ دەپارێزن، وە ئەوەانەی کە نووسینی کردەوەکانی مرۆڤیان پێ سپێردراوە، وە ئەوانەی کە چیاکانی پێ سپێردراوە، وە ئەوانەی کە دەگەڕێن لە زەویدا

وئامادەی مەجالیسی زیکر وعیلم دەبن...وە غەیری ئەمانە کەوا بەڵگەیان لەسەر هاتوە لە فەرموودە صەحیحەکانەوە.

وە باوەڕمان بە هەموو ئەو پەرتووکانە هەیە کەوا خوای گەورە بۆ پێغەمبەرانی ناردۆتە خوارەوە، وە ناوی هێناون لە قورئانی پیرۆزدا، لەوانە: تەورات و ئینجیل وزەبوورو صوحوفی ئیبراهیم وموسی، وە ئەوانەی کە ناوی نەهێناون. وە بەراست زانینی ئەوەی کە قورئان باسی کردوە لە بوونی لادان وگۆڕان لەو نوسخانەی تەورات ئینجیل کە ئێستا هەن لەبەر دەستی خەڵکیدا.

وە شوێنکەوتنی ئەو پەرتووکانە مەنسوخ کراوە بە قورئانی پیرۆز؛ چونکە قورئانی پیرۆز تاکە پەرتووکە کەوا پێویستە هەموو مرۆڤ وجنۆکەکان جێبەجێی بکەن وکاری پێ بکەن.

وە باوەڕمان بە هەموو ئەو پێغەمبەرانە علیهم السلام هەیە کەوا خوای گەورە ناردوویانیەتی بۆ نەتەوەکانیان، وە باسی بیست وپێنج دانەیانی کردوون لە قورئانی پیرۆز، وە لە فەرمودەیەکی لاوازدا هاتوە کەوا ژمارەیان سێ سەدو پازدە پێغەمبەرن، وە خوای گەورە هەواڵی داوە کەوا بۆ هەموو ئومەتێك پێغەمبەرێکی ناردوە بە یەکخواناسین، وە هیچ ئومەتێك نیە لە ئومەتەکان ئیلا ترسێنەرێکی بۆ ناردوون.

خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ﴾ [فاطر :٢٤].

واتا: بێگومان ئێمە تۆمان بە (ئاینی) ڕاست ناردووە مژدە دەرو ترسێنەر بیت هەر گەل و ئوممەتێك (پێغەمبەرێکی) ترسێنەری تێدا هاتووە.

وە باوەڕمان بە ڕۆژی دواییە، ڕۆژی پاداشت وسزا ولێپرسینەوە، ڕۆژی هەستانەوەی خەڵکی لە گۆڕەکانیانەوە بۆ لای پەروەردگاری جیهانیان، ئەو ڕۆژەی کە ئەم زەوی یە دەگۆڕدرێ بە زەوییەکی تر وئاسمانەکانیش (دەگۆڕدرێن بە ئاسمانی تر)، پاشان هەموو (لە گۆڕەکانیان دێنە دەرەوە) ودەردەکەون بۆ لای خوای تەنیای زاڵ بەسەر هەموو شتێکدا. ئەوەی کردەوەکانی چاك بوبێت لە دونیایادا ئەوە لەگەڵ کەسانێکن کە خوا بەهرەی ڕشتووە بەسەریاندا لە پێغەمبەران و ڕاستگۆیان وشەهیدان وپیاوچاکان، وە ئەوانە چ هاوڕێ و هاوەڵێکی چاکن.

وە ئەوەی لاپەڕەی کردەوەکانی پڕ بێت لە هاوبەش پەیداکردن وگوناه وتاوان، ئەوانە تەرازوەکەیان سوکە ولەگەڵ هاوری خراپ وسەرکردە گومڕاکان دان لە ناو ئاگری دۆزەخ کە زۆر گەرمەو زۆر قوڵە وپڕە لە کۆت و زنجیرە، هاوار دەکات وەڵام نادرێتەوە وداوای یارمەتی دەکات بەڵام کەس نیە یارمەتی بدات.

وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە زانایە بە هەموو کاروباری بونەوەر وکردەوەی بەنداکان پێش ئەوەی روبدات، وە خوای گەورە هەمووی نوسیوەتەوە بەو شێوەیەی کە زانیویەتی، وە ویستی خوای گەورە وا بووە کە رووبدات، چونکە ژیانی دونیای کردوە بە جێیگای تاقیکردنەوە و ئیبتلا کردن، وە هیچ شتێك روونادات لە مولکی خوای گەورە کە ویستی لەسەر نەبێت.

وە باوەڕمان وایە کە خوای گەورە بەندە وکردەوەکانیانی دروست کردوە و وەدروستکەری هەموو شتێکە، وە چاودێرە بەسەر هەموو شتێکەوە..

وە هەر شتێك بەسەر بەندەكان بێت لە موسیبەت و غەم وناخۆشی، ئەوە خوای گەورە نوسیویەتی، وە تووشی هیچ شتێك نابین بێجگە لەوەی كە خوای گەورە نوسیویەتی بۆمان وتەقدیری كردوە بە هۆی كردەوەكەیەوە، وەكو خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ﴾ [الشورى :٣٠].

واتە: وە هەر ناخۆشی یەكتان تووش بووبێ ئەوە بەهۆی كردەوەی (خراپی) خۆتانەوەیە وە لە زۆرێكیش چاوپۆشی كردووە.

دەبێت بەندە رازی بێت بە قەدەر، وەهەوڵ بدات ئیشی چاكە ئەنجام بدات، وە رازی نەبوون بە موسیبەت، ئەوە موسیبەتەكە لانابات و نایگەڕێنێتەوە وپاداشتەكەشی لە دەست دەبات، هەر چۆن وتراوە: ئەگەر ئارامی بگریت ئەوە قەدەر بەسەرتا دەڕوات وپاداشت دەدرێتەوە، وە ئەگەر ئارامیش نەگریت ئەوە قەدەر بەسەرتا دەڕوات و گوناه باریش دەبیت.

وە لەگەڵ باوەڕ هێنان بە هەموو ئەوەی كە باسمان كرد، دەبێت كاروكردەوەی چاك ڕاستی ئەوە دەربخات. چونكە باوەڕ بریتیە لە ئۆقرە گرتن لە دڵدا ووتنی شایەتومان بەزومان، وكارپێكردنی بە ئەندامەكانی جەستـــە و لاشە.

وە باوەڕ زیاد دەكات بە گوێڕایەلی وتاعەت، وە كەم دەكات بە سەرپێچی وتاوان، وە ئەوەی نوێژ نەكات ئەوە باوەڕی نیە لە لای زۆرێك لە زانایان، خوای گەورە دەفەرموێت:﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ ۗ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾[التوبة 11].

واتە: ئینجا ئەگەر پەشیمان بوونەوە و نوێژیان بەجێ هێنا و زەكاتیان دا ئەوە براتانن لە ئاییندا وە ئێمە بەڵگەكان ڕوون دەكەینەوە بۆ گەلێك كەدەیزانن.

وە خوای گەورە دەفەرموێت دەربارەی ئەهلی دۆزەخ كە كاتێك ئەهلی بەهەشت پرسیاریان لێ دەكەن بۆ چونە ناو دۆزەخ:

﴿قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ﴾ [المدثر 43-46] .

واتا: ئەوانیش وتیان: ئێمە لە نوێژ كەران نەبووین. وە خۆراكمان نەدەدا بە هەژاران. وەڕۆ دەچووین لەگەڵ ئەوانەی كە ڕۆ دەچوون لە قسەی خراپەو بێ شەرعی دا. وە باوەڕمان بە ڕۆژی دوایی نەبوو.

وە هەندێ خەڵك هەن كەوا سوورن لەسەر ئەنجامدانی تاوانێك لە تاوانە گەورەكان، وە ئەگەر ئامۆژگاری بكەییت بۆ ئەوەی تەوبە بكات، پێت دەڵێت: برام من دڵم پاكە ونە حەسودی و نە غەشی تێدایە، وە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەفەرموێت: تەقوا وپارێزكاری ئا لێرەدایە، وە ئیشارەت بۆ سینگی دەكات. وە ئەم فەرمودەیە وەكو بەڵگەیەك دێنێتەوە بۆ ئەوەی بیسەلمێنێت كەوا ئیمانداریكی تەواوە و سووربوون لەسەر تاوان زیانی پێ نابەخشێت. ئەمەش هەڵەیەكی ئاشكرا ونەفامێكی گەورەیە؛ چونكە ئەوەی لە ناو دڵدایە بە كاروكردەوە ئاشكرا دەبێت. بۆیە ئەگەر یەكێك بانگەشەی ئەوەی كرد كەوا ئیمان وباوەڕی تەواو وبەهێزە وخوا وپێغەمبەرەكەی صلى الله عليه وسلم خۆش دەوێت، دەبێت شوێنەواری گوێڕایەڵی خوای گەورەی تێدا بەدی بكرێت، بەڵام ئەگەر

شوێنەواری تاوان و گوناهی تێدا بەدی کرا وبانگەشەی ئەوەش بکات کە خوای گەورەی خۆش دەوێت، ئەوە وەکو ووتەی ئەم شاعیرە وایە کە دەڵێت:

تعصى الإله وأنت تعلن حبه　　　هذا لعمري في القياس بديع

لو كان حبك صادقاً لأطعته　　　إن المحب لمن يحب مطيع

لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە ناڵێین کەوا هیچ ئیمان وباوەڕی نەماوە، بەڵکو دەڵێین سەرپێچی وتاوان سەرەتای کوفرن، وە ئەوەی لەسەر یەکخواناسین بمرێت وسوور بێت لەسەر تاوان کردن ئەوە لە ژێر ویست ومەشیئەتی خوای گەورە دایە لە رۆژی قیامەت، ئەگەر خوای گەورە ویستی لەسەر بێت لێی خۆش دەبێت یان سزای دەدات و پاشان دەیخاتە بەهەشتەوە.

سەرچاوە/ کتێبی الایمان: حقیقتە – علاماتە – ثمراتە، لاپەڕە:9 تا 15.